

УДК 371.134.016:78 (043.3)

Олена Шевченко

Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова
ORCID ID 0000-0001-7028-8888
DOI 10.24139/2312-5993/2018.07/240-249

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА КОНСОЛІДАЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

У статті охарактеризовано методологічні підходи вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційних засадах. Розкрито поняття «вокальне мистецтво». На основі обґрунтування різних трактовок методологічних підходів у контексті даного дослідження визначено особистісний, національний та еколого-культурологічний підходи. Доведено, що центральною ланкою забезпечення ефективності підготовки вчителів музики виступає впровадження консолідаційного підходу, що забезпечує взаємодію особистісного, національного та культурологічного напрямів навчання за умови збереження змісту кожного з них.

Ключові слова: методологічні підходи, вокальне навчання, майбутні вчителі музики, консолідаційні засади.

Постановка проблеми. Розробка питання реалізації консолідаційного підходу у процесі вокального навчання зумовлена необхідністю забезпечення формування музично-фахової, методико-педагогічної компетентностей. Консолідаційне поєднання означених компетентностей визначає підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності.

У зазначеному контексті одним із важливих шляхів забезпечення вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційних засадах є визначення її методологічних підходів.

Аналіз актуальних досліджень. Вітчизняна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх фахівців до діяльності у сфері музичного мистецтва (Е. Абдулкін, О. Єременко, А. Козир, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Щолокова та ін.).

Зазначена проблема висвітлена в науково-методичній літературі з різних кутів зору: історичного розвитку вокального мистецтва та вокального виконавства (В. Багадуров, М. Львов, І. Назаренко, О. Стахевич, А. Шавердян та ін.); мистецькознавчого – вивчення особливостей української вокальної педагогіки (В. Антонюк, Б. Гнидь, В. Іванов, Л. Прохорова та ін.); психологічного (В. Єрмолаєв, Б. Теплов, Л. Чистович, А. Зданович Р. Юссон та ін.); методичного – вивчення методичних підходів вокальної підготовки студентів (Ван Лей, Л. Василенко, О. Маруфенко, Н. Овчаренко, О. Стахевич, Ю. Юцевич та ін.).

Огляд фундаментальних праць із вокальної педагогіки, теорії вокального мистецтва та історії вокального виконавства свідчать, що серед проблем у напрямі вокальної підготовки майбутнього фахівця увага приділяється таким складовим, як техніка постановки голосу та фізіологія процесу голосоутворення (В. Антонюк, Д. Аспелунд, І. Назаренко), формування й розвиток вокальних здібностей особистості (Л. Дмитрієв, А. Вербова, В. Юшманов), здатність до співацької діяльності (Л. Василенко, Т. Левшенко, К. Матвеева, А. Менабені, А. Стахевич, Ю. Юцевич).

Мета статті – охарактеризувати методологічні підходи вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційних засадах.

Методи дослідження. Для з'ясування методологічних підходів вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційних засадах нами було використано теоретичні методи дослідження, а саме: загальнонаукові – аналіз, синтез, абстрагування, порівняння та узагальнення, конкретно наукові – метод термінологічного аналізу, застосування якого дозволило уточнити основоположні поняття дослідження; структурно-функціональний, що уможливив сутнісну характеристику виокремлених методологічних підходів.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження особливостей вокальної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на консолідаційних засадах вважаємо за необхідне розкрити поняття «вокальне мистецтво», що визначається як виконання музики голосом, мистецтво передавати засобами співацького голосу ідейно-образний зміст музичного твору (Музыкальный энциклопедический словарь, 1990, с. 417).

Б. Гнидь розглядає «вокальне мистецтво» як систему й зазначає, що воно є синтетичним і складається з нерозривної єдності кількох специфічних елементів, як-то: музики, співу, слова, акторської майстерності (Гнидь, 1997, с. 5).

Слід зазначити, що дослідники вокального навчання (В. Антонюк, В. Багадуров, Л. Дмитрієв, Д. Люш, Р. Юссон та ін.) стверджують, що співацьке мистецтво становить вид музичного мистецтва, заснований на майстерності володіння співацьким голосом. Вокальна педагогіка як галузь вокального мистецтва вивчає традиції вокальних шкіл (національних, місцевих, індивідуальних, авторських), а також спрямовує індивідуальну практику вокального навчання (Антонюк, 2000). Безперечно, спів – це, насамперед, володіння співацьким голосом. Вокальне навчання припускає «учений» спів (за висловом В. Антонюка). «Цей спів має свою логіку, свої закони виразності, вимагає свого звучання голосних, своєї особливої манери мовлення приголосних, своєї інтонаційної структури, тобто своїх специфічних координацій у роботі голосового апарату» (Саркисян, 1964, с. 27).

Доцільно підкреслити, що саме вокал вивчає процеси, які поєднуються у співі, – акустичні якості звуку, біофізичні механізми

голосотворення, психологічні аспекти пізнавально-творчої діяльності. Як визначає Л. Дмитрієв, вокал – це професійно сформований співацький голос. Розвиток вокальної педагогіки як самостійної науки, що ґрунтується на накопиченому багатому науковому потенціалі суміжних наук (фоніатрії, фізіології, акустики тощо), зумовлено дослідженням Р. Юссона (Юссон, 1974, с. 162). Тому вокальне навчання розглядається, з одного боку, як вокальне мистецтво, – вид музично-виконавської діяльності, що базується на майстерності володіння співацьким голосом; а з іншого – як результат наукового підходу до формування співацького голосу, який обґрунтовує процеси голосотворення і звукотворення (Колодуб, 1995).

У працях В. Антонюк, Д. Аспелунда, Л. Дмитрієва, О. Стахевича, Ю. Юцевича та ін. розглядаються технічні аспекти постановки голосу, особливості фізіології побудови голосового апарату й функціональні звуки голосотворення. У їх роботах мистецтво співу висвітлюється як складний психофізіологічний акт.

Орфоепічні норми звуковедення й систематизація навчального матеріалу викладена в наукових дослідженнях В. Багадурова, А. Додонова, Д. Євтушенко, О. Комісарова, В. Морозова, А. Саркіяна та ін. Психологічні форми роботи над вокальною інтонацією розроблені В. Єрмолаєвим, К. Злобіним, Р. Юссоном та ін. Знання законів і норм голосотворення, побудови голосового апарату, біофізичних і орфоепічних основ вокальної мови, особливостей та закономірностей виконавського процесу – всі ці знання повинні бути фундаментом для оволодіння майбутнім фахівцем основ співацької техніки. Таким чином, засвоєння теоретичної бази вокальної педагогіки є одним із важливих напрямів вокального навчання майбутніх фахівців (Василенко, 2003).

Якщо формування технічних навичок у майбутніх фахівців є першоосновою вокального навчання студентів, то його основним завданням повинен бути розвиток вокально-виконавських умінь та навичок. Виділяючи, (умовно), теоретичні, технічні та виконавські напрями вокального навчання, доцільно зазначити, що в комплексі вони зорієнтовані на кінцевий результат вокального навчання – сформованість співацької майстерності, яка, у свою чергу, є результатом засвоєння студентами норм, традицій і цінностей вокального мистецтва і ґрунтується на розвитку в них технічних навичок, які повинні формуватися не тільки на власних відчуттях, але й на усвідомленні теоретичних принципів голосотворення майбутніх фахівців (Василенко, 2003).

Проте, засвоєний комплекс вокальних знань, умінь і навичок має базуватися на методологічних підходах як «сукупності найбільш загальних ідей та принципів, що застосовуються у вирішенні конкретних теоретичних та практичних завдань і забезпечує наукове обґрунтування, формування ідей та принципів, шляхів і засобів пізнання та практики» (Філософський енциклопедичний словник, 2002, с. 27).

У сучасній філософії проблема методу й методології обговорюється у філософії наук, системному підході, синергетиці, феноменології та ін. У контексті традиції, закладеної І. Кантом щодо критичної функції методології у ставленні до науки, її завдання полягає в тому, щоб із позицій минулого досвіду наукового знання, його історії аналізувати сучасний стан наукового пізнання, і на цій підставі прогнозувати подальший розвиток, усвідомлюючи, що будь-яке таке прогнозування має лише ймовірність і евристичність (Філософія, с. 484).

На думку С. Вітвицької, методологія займається теоретичними проблемами шляхів і засобів наукового пізнання й закономірностей наукового дослідження як творчого процесу (Вітвицька, 2003, с. 24). Таке розуміння основної функції методології є близьким до її тлумачення як «організації та регулювання процесу пізнання, розкриття його закономірностей, визначення його сутнісного змісту» (Орлов, 2003, с. 41-42).

Г. Падалка тлумачить методологічні засади в системі освіти як найузагальненіші концептуальні положення, дія яких розповсюджується на все поле педагогічної діяльності (Падалка, 2008, с. 42).

Обґрунтування різних трактовок методологічних підходів дає можливість у контексті нашого дослідження визначити такі підходи:

- особистісний;
- національний;
- еколого-культурологічний.

Особистісний підхід передбачає врахування нагальних завдань особистісного розвитку (самозростання, саморегуляції, самоактуалізації, самореалізації) та ствердження себе в педагогічній діяльності. На сучасному етапі особистісно-орієнтований підхід реалізується через мистецьку (зокрема вокальну) діяльність, яка передбачає саморозвиток суб'єктів навчального процесу. З позиції особистісно-орієнтованого підходу розкривається величезний простір для формування особистісно-психічних якостей майбутнього фахівця, активізується його мотиваційна сфера, реалізуються власні здібності, задатки й індивідуальні можливості.

Особистісний підхід характеризується усвідомленим ставленням педагога до студента як до творчої особистості з метою виявлення її креативних можливостей і здібностей. Реалізація цього підходу передбачає низку вимог:

- урахування психолого-фізіологічних особливостей студента-вокаліста, визнання його права бути самим собою, тобто індивідуальністю, яка має конкретну позицію щодо тих чи інших явищ, ситуацій, проблем;
- здійснення диференційованого підходу до фахового навчання студентів.

З цього приводу І. Бех зазначив, що вищі досягнення людини пов'язані з розвитком її особистісного потенціалу, за якого відбувається гармонізація професійного і духовного оптимуму суб'єкта (Гребенюк, 1996, с. 13).

На шляху реформування української системи освіти все більше звертається увага на розвиток особистості вчителя. Адже особистість – це суспільно-історично обумовлена організація психічних властивостей людини, знання якої дозволяють регулювати і прогнозувати її діяльність. З точки зору нашого дослідження, особистісний рівень психологічної організації індивіда – це спосіб (інструмент) оволодіння професією. Доречно зазначити, що у працях Л. Віготського особистість розглядається як «специфічна людська якість», а С. Рубінштейн вважав особистість носієм свідомості та виявом ставлення до світу, підкреслюючи спроможність людини виробляти це ставлення та займати певну позицію, – у цьому дослідник бачив фундаментальну функцію особистості (Евтушенко, 1967, с. 99). Від того, якою буде особистість учителя, залежить майбутнє нашого суспільства. «Особистість учителя, – зазначає дослідник А. Маркова, визначає характер цілей і завдань педагогічної діяльності. Це система ціннісних орієнтацій, мотивів, стилю; вона визначає унікальність та неповторність людини. Крім того, учена підкреслює, що з фаховими вміннями пов'язані «такі особистісні якості вчителя, як: розвинута здатність інтересу до іншої людини, прагнення до індивідуальності, усвідомлення того, що ефективним є той стиль, який супроводжується стійкими позитивними результатами; підхід до індивідууму як засобу переборювати шаблони у своїй діяльності» (Максимюк, 2005, с. 139).

Національна парадигма підготовки фахівців з мистецтва як діалектики особливого та загального в культурі забезпечує соціалізацію майбутніх фахівців, засвоєння ними національної й загальнолюдської культури і передбачає розвиток їх ціннісних орієнтацій у напрямі опанування національної культури, а також застосування в початковому процесі на рівні художнього пізнання, поряд із творами світового мистецтва, національної музики. Як підкреслює Г. Падалка, в умовах оновлення змісту вищої мистецької освіти розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців соціокультурної сфери неможливий поза глибоким усвідомленням національних витоків художньої культури (Падалка, 2008, с. 16).

Аналіз наукової літератури доводить, що національні орієнтири в навчальному процесі є важливою умовою соціалізації майбутніх фахівців, засвоєння ними національної та загальнолюдської культури й передбачають формування аксіологічного досвіду вихованців у національному контексті, що уможливорює формування їх художнього досвіду в такій площині, координатами якої виступають художні цінності (Философский словарь, 1986).

З'ясування цього завдання передбачає залучення студентів до усвідомленого цілеспрямованого охоплення зразків національної культури з

точки зору їх ціннісного ставлення до художніх явищ. Крім того, осягнення студентами «жанрово-стильового і емоційно-тонального розмаїття» (Падалка, 2008, с. 67) забезпечує цілісний педагогічний підхід до опанування національного в мистецтві; упровадження в навчальний процес національних зразків мистецтва в єдності з високохудожніми творами світового мистецтва, що забезпечується реалізацією національно-стильового підходу в навчальний процес. З цих позицій науковці стверджують, що широке охоплення національної музики і систематизація музичного матеріалу за історико-стильовими ознаками, спонукання учасників освітнього процесу до емпатійно-емоційного переживання української музики, утілення порівняльних підходів до усвідомлення національно-стильових ознак музичних творів, упровадження елементів композиторської творчості на національній основі у процес навчання визначають основні орієнтири забезпечення національно-стильових засад пізнання української вокальної музики.

Загалом, розвиток здатності студентів до визначення специфіки національного в мистецтві через відповідний комплекс художньо-виражальних засобів сприяє уникненню протиставлення культур, втіленню національних підходів у навчальний процес. Надання художній творчості національних авторів пріоритетного місця в навчальних програмах, формування в майбутніх фахівців особливої професійної відповідальності за розповсюдження кращих зразків національного мистецтва в суспільстві виступають одними із дійових шляхів утілення національних засад вокального навчання.

Отже, розвиток національної культури тлумачиться нами як процес урівноваження, взаємозв'язку загальнолюдських і національних цінностей, традицій, надбань. Крім того, національна культура передбачає осягнення всесвітньої мистецької спадщини на основі художньою пізнання національних витоків мистецьких образів. Це означає, що «універсально-загальнолюдське містить у собі індивідуально-національне» (Падалка, 2008, с. 66).

У нашому дослідженні особливого значення набуває *екологічна концепція* української вокальної школи, розроблена В. Антонюк, яка справедливо стверджує, що «вокальна школа як важлива частина українського культурного світу, є складною, здатною до відтворення, системою, яку живить конкретна діяльність фахових осередків і персоналій та загальне мистецьке середовище, основу якого має становити розвивальна й відповідальна часові інфраструктура, дбайлива організація культур творчих процесів, а також політико-економічні умови країни. Якщо культурне середовище зруйноване, має бути організована відповідна відновлювальна діяльність, яку правомірно називати еколого-культурною місією, а самих діячів – екологами культури (Антонюк, 2007, с. 62).

Національна «вокальна школа» – це історично сформоване стилістичне спрямування, яке формується тоді, коли виникає національна

композиторська школа, що висуває перед співаками обґрунтовані художньо-виконавські вимоги. У її національній манері знаходять відображення виконавські традиції, особливості мови, темперамент, характер та інші якості, характерні для конкретної національності (Музыкальный энциклопедический словарь, 1990, с. 417). Р. Калин у результаті експлікації досліджень феномену вокальної школи дійшла висновку, що її іманентними ознаками, які визначають специфіку, є: голос – інструмент, тіло співака, а також актуалізовані і пролонговані в часі рольові функції вчитель-учень. Важливим компонентом вокальної школи є вербальність, що своїми характеристиками суттєво впливає на її специфіку (Калин, 2013, с. 6).

Важливим культурологічним процесом є формування екологічної свідомості вокаліста. Воно має бути націлене на екологічну турботу про вокальне здоров'я: дотримання необхідних правил гігієни й режиму співака; дбайливе ставлення педагога до природи даного голосу (визначення типу голосу, знання репертуару, поступове ускладнення навантаження, психологічна сумісність тощо). Отже, вокальна екологія – категорія педагогічна, виконавська та валеологічна (Антонюк, 2007, с. 65). Тому вироблення екологічної свідомості співака є завданням вокального навчально-виховного процесу. Основними його методичними принципами є: відповідність вокально-педагогічного процесу етапам формування вокально-екологічної свідомості; інтелектуалізація емоцій; перцептивний зв'язок (слухові враження від концертів, вистав, спів педагога тощо). Сукупність даних принципів дозволить виробити систему екологічних знань вокальної індивідуальності, що стане відчутним результатом педагогічних зусиль, спрямованих на виховання голосу й художньої особистості.

Екологічна концепція української вокальної школи не зводиться до виховання голосу на матеріалі народних пісень. В. Антонюк розглядає її як «унікальне явище в лоні євро-азіатської культури, рушійною силою якої є утворення її інфраструктури, адекватної українській вокальній культурі в цілому; такої, що охопить всі види й форми діяльності учасників культурологічного процесу, які б забезпечували продуктивність та сприяли відтворенню кращих її традицій» (Антонюк, 2007, с. 76).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На вищезазначених теоретичних ідеях ґрунтується положення щодо провідної ролі консолідаційного підходу в системі підготовки майбутніх учителів музики. Із цих позицій, центральною ланкою забезпечення ефективності підготовки вчителів музики виступає впровадження консолідаційного підходу, що забезпечує взаємодію особистісного, національного та культурологічного напрямів навчання за умови збереження змісту кожного з них. Кожен із цих рівнозначущих напрямів, відзначаючись власною специфікою, характеризується внутрішньою спорідненістю та тяжіє до взаємодоповнення, взаємозумовленості й співіснування.

Узагальнюючи вищерозглянуті позиції, доцільно сформулювати висновок щодо своєчасності й необхідності розробки обраної проблеми. У статті висвітлено теоретичне підґрунтя підготовки фахівців із музичного мистецтва та її концептуальні засади. Матеріал, викладений у статті, засвідчує необхідність подальшого розроблення означеної проблеми в напрямках визначення шляхів забезпечення конкурентоспроможності майбутніх фахівців із музичного мистецтва у процесі професійної підготовки; специфіки формування музично-виконавської культури студентів; методики формування педагогічної майстерності студентів музичного мистецтва тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк, В. Г. (2000). *Постановка голосу*. К.: Українська ідея (Antoniuk, V. H. (2000). *Voice training*. K.: Ukrainian idea).
2. Антонюк, В. Г. (2007). *Вокальна педагогіка (сольний спів)*. К.: ЗАТ «Віпол» (Antoniuk, V. H. (2007). *Vocal pedagogy (solo singing)*. K.: Closed Joint-Stock Company "Vipol").
3. Василенко, Л. М. (2003). *Взаємодія вокальних і методичних компонентів у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів музики* (дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02). К. (Vasylenko, L. M. (2003). *Interaction of vocal and methodological components in the process of professional training of future music teachers* (PhD thesis). Kyiv).
4. Вітвицька, С. С. (2003). *Основи педагогіки вищої школи*. Житомир: Житомир. пед. університет (Vitvytska, S. S. (2003). *Fundamentals of higher education pedagogy*. Zhytomyr: Zhytomyr. ped university).
5. Гнидь, Б. П. (1997). *Історія вокального мистецтва*. Київ: НМАУ (Hnid, B. P. (1997). *History of vocal art*. Kyiv: NMAU).
6. Гребенюк, Н. Є. (1996). *Основи вокальної методики*. Київ: Методичний кабінет навчальних закладів мистецтва і культури (Hrebenuk, N. Ye. (1996). *Basics of vocal technique*. Kyiv: Methodological cabinet of education institutions of art and culture).
7. Евтушенко, Д. Г. (1967). О впеваии вокальных произведений. *Вопросы вокальной педагогики, Вып. 3*. М.: Музыка (Yevtushenko, D. H. (1967). On singing vocal works. *Questions of vocal pedagogy, Issue 3*. M.: Music).
8. Калин, Р. Й. (2013). *Конвергенція національних вокальних шкіл як феномен музичної культури (на прикладі діяльності українських співаків на сцені Большого театру в Москві у другій половині ХХ століття)* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 17.00.03). Одеса (Kalin, R. Y. (2013). *Convergence of national vocal schools as a phenomenon of musical culture (on the example of the activity of Ukrainian singers on the stage of the Bolshoi Theater in Moscow in the second half of the twentieth century)* (PhD thesis abstract). Odesa).
9. Колодуб, І. С. (1995). *Питання теорії вокального мистецтва*. Харків (Kolodub, I. S. (1995). *Question of the theory of vocal art*. Kharkiv).
10. Максимюк, С. П. (2005). *Педагогіка*. К.: Кондор (Maksymiuk, S. P. (2005). *Pedagogy*. K: Condor).
11. *Музыкальный энциклопедический словарь* (1990). Г. В. Келдыш (гл. ред.). Москва: Советская энциклопедия (*Musical Encyclopedic Dictionary* (1990). H. V. Keldysh (Chief Editor). Moscow: Soviet Encyclopedia).
12. Орлов, В. Ф. (2003). *Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія*. К.: Наукова думка (Orlov, V. F. (2003). *Professional formation of future teachers of artistic disciplines: theory and technology*. K.: Scientific thought).

13. Падалка, Г. М. (2008). *Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)*. К.: Освіта України (Padalka, H. M. (2008). *Pedagogy of art (theory and methodology of teaching artistic disciplines)*. K.: Education of Ukraine).

14. Саркисян, А. В. (1964). О некоторых вопросах вокального искусства. *Вопросы вокальной педагогики, Вып. 1*. М.: Госмузиздат (сс. 9-29) (Sarkysian, A. V. (1964). *On some issues of vocal art. Questions of vocal pedagogy, Issue 1*. M.: Gosmunizdat (pp. 9-29)).

15. *Философский словарь* (1986). И. Т. Фролов (ред.). Москва: Политическая литература (*Philosophical Dictionary* (1986). I. T. Frolov (Ed.). Moscow: Political Literature).

16. *Філософія*, (2004). Х.: Прапор (*Philosophy*, (2004). Kh.: Prapor).

17. *Філософський енциклопедичний словник* (2002). В. І. Шинкарук (ред.). К.: Абрискос (*Philosophical Encyclopedic Dictionary* (2002). V. I. Shynkaruk (Ed.). K.: Abriskos).

18. Юссон, Р. (1974). *Певческий голос. Исследования основных физиологических и акустических явлений певческого голоса*. Москва: Музыка (Yusson, R. (1974). *Singing voice. Studies of basic physiological and acoustic phenomena of a singing voice*. Moscow: Music).

РЕЗЮМЕ

Шевченко Елена. Методологические подходы вокальной подготовки будущих учителей музыки на консолидационных началах.

В статье охарактеризованы методологические подходы вокальной подготовки будущих учителей музыки на консолидационных началах. Раскрыто понятие «вокальное искусство». На основе обоснования различных трактовок методологических подходов в контексте данного исследования определены личностный; национальный и эколого-культурологический подходы. Доказано, что центральным звеном обеспечения эффективности подготовки учителей музыки выступает внедрение консолидационного подхода, обеспечивающего взаимодействие личностного, национального и культурологического направлений обучения при условии сохранения содержания каждого из них.

Ключевые слова: методологические подходы, вокальное обучение, будущие учителя музыки, консолидационные основы.

SUMMARY

Shevchenko Olena. Methodological approaches to future music teachers' vocal training on consolidation basis.

The article describes methodological approaches to vocal training of future music teachers on consolidation basis. The concept of "vocal art" is revealed. "Vocal art" is defined as performance of music in a voice, the art of transmitting, by means of a singing voice, the ideological content of a musical work. Based on justification of various interpretations of methodological approaches in the context of this research, personal, national and ecological-cultural approaches are determined. It is proved that the main link in ensuring effectiveness of music teachers training is introduction of a consolidation approach that ensures interaction of the personal, national and cultural directions of education, provided that content of each of them is preserved.

In the study vocal training is considered, on the one hand, as vocal art, – a kind of musical-performing activity based on the mastery of a vocal voice; and on the other hand – as a result of a scientific approach to the formation of a singer's voice, which substantiates the processes of voice and sound creation.

In order to find out methodological approaches to future music teachers' vocal training on consolidation basis, were used theoretical methods of research, namely: general scientific – analysis, synthesis, abstraction, comparison and generalization, specific scientific – a method of

terminological analysis, application of which allowed to clarify the fundamental concepts of research; structural-functional, which enabled defining essential characteristic of isolated methodological approaches.

Summarizing discussed above positions, it is advisable to formulate conclusions on timeliness and necessity of developing the chosen problem. The article outlines theoretical basis for musical art specialists' training and its conceptual foundations. The ideas outlined in the article confirm the need for further development of the identified problem in the directions of determining the ways of ensuring competitiveness of future specialists in the field of music art in the process of training; specifics of formation of students' musical-performing culture; methods of forming pedagogical mastery of musical art students, etc.

Key words: *methodological approaches, vocal training, future music teachers, consolidation principles.*

УДК 378.147:78.08]:[373.011.3-051:78](043.3)

Сергій Шип

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID ID 0000-0003-2569-4240

Чень Цзицзянь

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID ID 0000-0002-4213-9057
DOI 10.24139/2312-5993/2018.07/249-261

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО СИСТЕМНО-ЦІЛІСНОГО УЯВЛЕННЯ ПРО МУЗИЧНИЙ ТВІР

Стаття присвячена формулюванню основних положень теорії цілісного уявлення вчителів музичного мистецтва про музичний твір і репрезентує дві педагогічні стратегії формування здатності фахівців даного освітнього профілю до подібного уявлення. Запропоновано дві стратегії організації педагогічних зусиль, спрямованих на формування цілісного уявлення про музичний твір. Перша з них має більш раціональний і послідовний характер, базується на аналітичних діях та послідовному освоєнні «вузлових моментів» композиції (експозицій, зв'язок, реприз, кульмінацій, кадансів тощо). Друга стратегія передбачає дотримання холістичного підходу до форми й образного змісту протягом усього процесу освоєння твору, фокусує увагу на головному тематизмі, розглядає музичну форму як процес становлення художньої концепції, вимагає роботи над деталями форми і нюансами смислу тільки в контексті загального творчого задуму музичного твору.

Ключові слова: *цілісне уявлення, музичний твір, учитель музики, педагогічна стратегія.*